

Krónika az IV. B. dolgairól.
(Heltai Gáspár után szabadon)
Hunyadi János Gimnázium, Csorna, 1957-1961

Osztályfőnök: Gasztonyi György

Krónikás: Szili István

(Elhangzott 1991. IX. 14-én a 30 éves találkozón
eredeti feljegyzések alapján. Naplórészletek.)

Tanárok: Gasztonyi György osztályfőnök (biológia, kémia)

Karakai Anna (fizika, ábrázoló geometria)

Kolláth Pál (történelem)

Kovács Jánosné (igazgató)

Mészáros Miklósné (torna)

Néma Sándorné, Anikó néni (magyar)

Nyéki Lajos (olasz)

Pleszkán Frigyes (orosz)

Somogyi Géza (földrajz)

Somsits Róza, Rózsi néni (magyar)

Szabó István (torna)

Varga Gyula (matematika)

1959. IX. 4.

Reggel tanulószobán magyart tanultam. Lukasórán az ebédlőteremben lázasan írtuk a Harci dal és az Előszó tartalmát. Én Hevesivel Gasztonyi füzetéből írtam, Zoli pedig hangosan diktálta Tamásnak: Most tél van és csen és hó és hullaszag... És Drobnits leírta.

A magyar óra nyomott hangulatú volt. Szalai szerint a Etelka-versekhez tartozik a „Laurához” c. vers is.

1959. XI. 5.

Vidám biológia óra volt. Ugyanis Bors Edit azt kérdezte a tanár úrtól, hogy mi történik akkor, amikor ő bikával alszik és álmodik? Szintén vele történt tavaly, Rózsi néni kérdezte tőle Virág Benedek életét, ő pedig felelt: „Virág Benedek szerzetesi családból származott.”

Biológiából előben Piroska néni, másodikban igazgató néni és Gasztonyi tanár úr, harmadikban Gasztonyi tanár úr tanított bennünket. Elsőben történt, hogy amikor biológia gyakorlaton ricinust ültettünk, a fiúk (Zsolti, Samu Pista, Kovács Sanyi) jól bezabáltak belőle. Sanyi annyira rosszul lett délután, hogy nem messze volt a haláltól. Gyomormosás lett a vége...

XI. 6.

Matematika órán Varga tanár úr megígérte, hogy rövidesen dolgozatot írunk. Az előző dolgozatok nem jól sikerültek, s tanár úr megjegyezte az osztályról, hogy itt őshülyeség, ősbármóság és őslustaság uralkodik. Meg hogy a szöveges példát többször el kell olvasni, hogy megszülessen a megoldás.

Történelem órán Biczi Sanyi felelt. Ő elővigyázatos volt és megkérdezte: „Előlről kezdjem tanár úr?” – Mindenesetre ne hátulról! Ma Tamás hiányzott. Csend is volt. Ő az osztály egyik humoros alakja, aki a feleleteit jól ki tudja cifrázni. Például: „Második földrajzi mezőgazdasági táj a földimogyoró” (Közép-Afrika)... „A fáraók a harcban elesett rabszolgákat piramisok építésére fogták be”... „A madarak a fészeképítést a csőrükön keresztül végzik. Vagy a tanár kérdi: „A verhojanszki katlanban hány fok hideg van télen Tamás?” Tamás: „Azt pontosan nem tudom, de annyit tudok, hogy jó hideg van!” stb.

Lehetne mondani: „hol vagy az, ki lyukasórák csendjét felveri szavával?” – Ő mindig a lányokkal veszekedik, nem tud leülni egy pillanatra sem. Különösen Kis Ilivel szokott birkózni, miközben sokszor a szőnyeghúzás áldozata lett. Tamás nagyon szélsőséges, de néha komoly is tud lenni, legtöbbször ha kérdései vannak. Máskor feltételezheti az ember (arcfintorok), hogy nem korrekt. A papírrágás, térdrázás és zümmögés mellett nagyon rendes, kötelességtudó diák, kit tanárai szeretnek.

Új ülésrend:

Németh Pál – Bognár Ernő (Princ, Kis rigó, Banbino, Öcsi)

Gasztonyi István (Hospes) – Szabó Tibor

Biczi Sándor (Barbár, Ides) – Nagy József

Szalai Lajos (Mese) – Mészáros Győző (Haptali Pali, Levente, Poéta, Dideró)

Szili István – Hevesi Zoltán

Mike Imre

Lányok:

Kiss Ili (Kislány) – Kocsis Cecília (Cilike)

Tóth Anna (Pannika) – Németh Évi (Ninc kedvem)

Káldi Ilona (Lonci) – Danc Ida

Sági Judit (Jucika) – Fábián Vera

Rónai Rózsi – Bors Edit (Madár)

Drobnits Tamás (Csekolics, a lányok sorában) – Csiba Gizella (Gizike)

XI. 9.

A magyaróra elég csendesen telt el. Az osztály miután nem tudta megkülönböztetni az „ami” és „amely” vonatkozó névmásokat, Anikó néni egy elsőt hívott át (Horváth Elizabettát), aki minden zavar nélkül, a tanárnő nem sok segítségével megmondta. Még csak el sem pirult.

Földrajz órán Győző és Tamás felelt. A tanár úr kérdezte Tamástól a Mátra szerkezetét. Tamás szerint a hegységre tufa- és lávaszórás jellemző. A mátraalja pedig „dombszerűen lejt”.

XI. 13.

Fizika óra után mindenki berohant az osztályba. Varga tanár úr sorra zavart ki mindenkit, egy-egy kupánlegyintéssel. Végül én maradtam ott bent Szalaival, hetesek voltunk: „Na, gyertek csak ide ti is!” (egy-egy fejbekólintás...) „Most mondjátok, hogy számár vagyok!” – Most nem tudom, mert eszek – mondta Szalai.

XI. 16.

Földrajz órán Pista felelt. Ő sokat tanul, tud is, de felelés közben nem gondolkodik, csak beszél: „Az óceáni éghajlat legjellemzője az, hogy...” De mi sem vagyunk Győzővel különbek...

Történelem órán feleltem egy nyomorult hármásra. Igaz, hogy vontatottan feleltem (nem csoda, hisz Erdély történetéből) de nem sokan feleltek volna jobban ebből. Kolláth tanár úr velem nagyon hidegen bánt. A valódi ez is lenne, habár elriasztaná a diákot a tanártól és a tantárgytól is. De volt egy kis derű is. Amikor megkaptam a jegyet, Cilike az első padból kiszólt: "A Szili mindig ilyen lassan felel tanár úr!" (Ugyanis amikor a jegyet megkaptam, a lánycsoport felől csendes sóhajtozás hallatszott.) Tanár úr: „Eltekintve attól, hogy maga milyen kapcsolatokat tart a Szilivel, nem kérdezte senki, fogja be a száját!” – Általános derülés.

XI. 18.

Kémia órán nem feleltünk. 8-tól 10-ig egy útrendészeti filmet láttunk. Fizika óra elmaradt. Történelemből szintén nem feleltünk. Magyar órán az érettségiről beszélgettünk és befejeztük Eötvöst. Olasz óra a megszokott: exkuzálás, továbbmenés (belekiabálás), leckefeladás, feleltetés (remegés).

XI. 19. Giovedì. (Csütörtök)

Biológia órán Gizella felelt. Azt mondja: „Egyes kutyáknak a szaglása sokkal jobb, mint az emberé... Engels ezt úgy fogalmazta meg, hogy a sas többet lát, de az ember többet meglát.” A füllel foglalkoztunk. A modell sikeresen el is tört.

Orosz órán szintén Gizike felelt, de először jelentette, hogy a szótára a WC-ben maradt. Tanár úr: „Lássuk, miért tanult oly hevesen ama félreeső helyen?”

XI. 24. Kedd

Biológia órán a szemről tanultunk. Orosz óra. Bors jelent, de nem is tud jelenteni, elneveti magát és a helyére megy. Tanár úr: „Baja van? Idegeim kitűnő állapotát igazolja, hogy ilyent eltűnök maguknak!” Óra végén: „Keleti kényelemben elpuhult szibariták! Ilyen hölgykoszorúval, amilyen itt van, nem minden osztály dicsekedhet!”

XI. 25.

Lukas órán olaszt tanultam. Kémia órán a korrózióval foglalkoztunk. A történelem óra nagyon változatos, vidám volt. A katonafogdosásról és a hadkötelezettségről volt szó. Tanár úr: „Legtöbbjük 50 éves korukig katonáskodott, hacsak fűbe nem harapott valamelyik háborúban.” Kiss Ili felel: „A zsitvatorki csata 1606-ban volt.”

Továbbmegyünk az anyaggal. A lányok beszélgetnek, tanár úr megunja. „Álljanak fel! Le, fel, le, fel!” – Drobnits: „Tanár úr én fiú vagyok, én is?” – Fiúk nevetnek. „Na várjanak a fiúk, majd ők mindjárt kézre állnak!” – Szalai röhög. – Mit röhögsz?! – Vázlatot írok tanár úr. – Azon röhögsz? – Nem röhögtem! – Drobnits a lányok közül hangosan: „Ritka hülye.”

A tanár úr a szolgáltatásokról (parasztság) beszél. Drobnits: „Szolgáltatások közé tartozik a kappan is ugye tanár úr?” – Na és? – Mert nekünk is volt egy és én is ismerem! – Nevetés. T.: „Mikor nőnek már ki a gyermekkorból?”

A sokgyerekes családok is terítékre kerültek. Tanár úr beszélt egy angol grófról, hogy amikor Franciaországba ment vadászni 32 fia kíséretében, megnyugtatta társait, hogy otthon még 8 lánya van. Mészáros sajnos visszavonhatatlanul beköpte: „Biztos valami sorozatgyártást találtak ki.”

XI. 28.

Olasz órán „félig” jelentettem, mivel a busz tegnap Sárkányban defektet kapott. Földrajzból is félig-meddig jelentettünk (természetesen a sárkányiak is). Drobnits felelt. Hiába szabadkozott, hogy nincs felelő formában, el van fáradva, Somogyi tanár úr nem könyörült. A vízrajzunk kialakulásáról kellett volna beszélnie, de ő a Dunáról és mellékfolyóiról beszélt. Nevetve sétálgatott a térkép előtt. – A többi országot most kívül hagyjuk, mert minket nem érdekelnek. – Beszélt aztán valamilyen folyóról (Által ér), mely a tatai tó „vízszintemelkedését tartja”. – Ha mindjobban megyünk Mohács felé... stb. – Tomi a helyén megkomolyodott és szomorúan-dühösen mondta a lányoknak, hogy ha csak egyszer olvasta volna el az anyagot, egy nagy hantát dobott volna le és nem kapott volna egy nyomorult kettést.

XII. 12.

Olasz órán váratlanul betoppan Varga tanár úr, kiáll a dobogó sarkára. – Matematika óra lesz! Füzeteket elő! – Orcáinkon mint félelem sápadt el a harag. Végignézi a füzeteket. – Akinek nincs meg a házi feladata, állva marad! Ellenőrzőket ki! Írják be: „A házi fel-a-da-to-mat rend-sze-re-sen má-so-lom”.

– Hiába szabadkoztak (főképp a lányok), hogy lyukas órán akarták megírni. Tibinek egy életmentő papírja volt, igazolás a szülőktől, hogy nem tudott készülni, ami megmentette a mosolygó és fejcsováló, vagyis a jelentést el nem ismerő, ebben az esetben tehetetlen Gyula bácsi egyesétől. Rózi szabadkozott, hogy ő annak ellenére, hogy lyukas órán akarta írni a leckét, már otthon is foglalkozott az anyaggal, sőt ki is vitt egy papírt, amelyen a feladat megoldásának próbálgatása látszott, de a tanár úr nem könyörült: – „Ez nem meríti ki a feladat megoldásának tényét!” – Mindezek után tanári szemfülességének tudatában mondta: „Ez aztán oké dolog volt.” Mészáros: „Tanár úr futószalagon gyártja az egyeseket.” – „Na és, úgy szép az

élet, ha zajlik!” – Később Cilike előhozta, hogy jó lenne, ha cserélhetnének a jegyekkel, Tamás olasz, Cili matematika ötöst adnának egymásnak. Tanár úr: „A Cili tanulja meg az olaszt, a Tomika meg fogja be a száját!” – Amire Cilike bizonyos mozdulatokkal és „édes” mosollyal válaszolt, „Tomika” meg hangosan röhögött.

Olasz órán nem győztük húzni az időt, hogy ne felelhessünk. De tanár úr (mint felesége) az új anyag átvételével nagyon gyors.

XII. 19.

Magyar órán Gizike felelt: „Ete-, Ete-, Etelkéhez, Csapó Etelkéhez írta...,”

– Később: „Az első, első-, Júlia, Júliához írt első versei... népdal, népdalszerűen írja meg...”

Anikó néni Drobnitshoz: „Úgy látszik szeretsz ott ülni...” D: „Igen, szeretek, azért mert nem tudok rendetlenkedni, el-üldögélek...”

XII. 21.

Olasz óra előtt a táblára fel volt pingálva díszesen: - AKÁCIÓ. Tanár úr nem nézett semerre, egyenest a táblához ment, fogta a rongyot és letörölte, közben valami tilalomról morgott. Drobnits ezalatt az osztály közepén állt és hátratett kezében „letyegtette” az ajándékot, valami kekszfélét.

1960. I. 5.

Történelemórán Drobnits felelt. Előtte hárman beszédtek a 91-es alkotmányból. Tamás ül. Mozog. Feláll, nadrágot igazít nagy körítéssel. – Feleljek tanár úr? – Igen! – Kimegy. Ide álljak tanár úr? – Nem, oda! – Mindjárt kezdem! – Franciaországban... Miről beszéljek tanár úr? A forradalomról? – Nem, a 91-es alkotmányról. – Tamás csak áll, bal lábát a dobogó sarkára teszi, kezét csípőre, s mereven néz előre, mintha keresne valamit. Közben kezével legyez, húz egyet az arcán. – Franciaországban... Tanár úr kérem, én nem tudok felelni, nincs itt az eszem, valahol máshol jár! – Hol? – Valahol a képzeletben! – Tudja, vagy nem tudja? – Nem tudom. – Helyre „slattyog.”

I. 19.

Biológia órán feleltünk. Tanár úr: „Sorolja fel az arckoponya csontjait!”

Pali: „A két szeméremcsont” – Nevetés.

Fizika órán röpdolgozatot írtunk. Zoli a hátam mögött ül, Ernő előttem. A dolgozat nem nehéz. Panni néni az osztály előtt áll és felügyel. Ernő félrefordítja a fejét. – Kedves hallgatóink, híreket mondunk: $500+81+540.500...$ – Hevesi ne beszéljess! – A második kérdés a párolgási hő volt. Nem ezen a napon történt, de nem felejtettem el Panni néni három „találás” kérdését, amire persze nem tudtunk válaszolni. Miért pattog fel egymás után különböző magasságokba egy járdán eldobott kavics? Megmondom: mivel szabálytalan alakú, hol erre, hol arra az oldalára esik, s a helyzeti energia egyszer kisebb, egyszer nagyobb forgási energiává alakul át, s amikor gyorsabban pörög, akkor egyúttal nem pattog olyan magasra és viszont. Nekem legjobban az a kérdése tetszett, hogy amíg egy fékező buszon az emberek előre dőlnek, az ott lévő luftballon miért hátrafelé mozdul el? Elárulom: fékezéskor a

levegő sűrűsödik, s a felhajtó erő (hátrafelé) nagyobb lesz. A harmadik kérdés derűs: mit fordít meg a tükör? A fentet a lenttel, a jobbot a ballal? Nem, az elölt a hátullal. Drobnits meg is kérdezte, hogy akkor miért nem a hátát látja? Mire Panni néni is kényszerű mosolyra fakadt, rólunk nem is beszélve.

I. 20.

Tanulósobán tanultam és Imrével beszélgettünk. Lukás órán terjedt el az a szörnyű hír, hogy a fizika óra elmarad, s a magyar órának fele, valami Lenin-előadás miatt. Fizika órán Rózsi néni volt bent nálunk és horgolt. Fiúk, lányok összekeveredve beszélgettek, kiabáltak. Pali és Ernő a földön foglaltak helyet a sarokban. Tibiék Jutkáékkal beszélgettek, Sanyiék ettek.

Törtélelem órán már megszoktuk, hogy a tanár úr először jól körültekint az osztályban, majd a naplóban, aztán ismét az osztályban és megint a naplóban. Miután az áldozat kiszemelése megtörtént, kérdez egypár évszámot, aztán kihívja a felelőt. Drobnits: „Tanár úr! Szombaton lesz egy nagyszabású kosármeccs! Este pedig álarcos bál lesz!” Biczi: „Táncverseny is lesz!” Tanár úr: „Na, most már befejeztük!” Gizike felelt. (Isten nyugosztalja szegénykét – 1991.): „A király... a királyé... a királyé volt a végrehajtó hatalom. A végrehajtó hatalmat... nem, dire... direktórium... A törvényhozó hatalom az csak az ötszázak tanácsából állt... az öre... az öregek tanácsa...” stb. Tanár úr: „Gizike, valami, de csak valami!” (t. i. dereng). Gizike legyez a füzetével szélesen, pirosan mosolyog és helyresétál. Magyarórán tovább mentünk, olasz órát is húztuk, Drobnits tartotta tanár urat kérdésekkel.

I. 22.

Torna óra után Tibi megrúgta valamelyik fiút, amitől a tanár úr megmérgeződött és szívből-lélekből kiabált: „Ilyen parasztok ide nem kellenek! Meglátszik, hogy kiknek van ilyen lehetetlen viselkedése. A buta, hülye parasztnak, akiknek nem kell más, csak hogy rakhassák a holdakat egymáshoz!” – Majd mondott még néhány szót és hirtelen leeresztette a hangját és csendesen szidta tovább Tibit, amiért viselkedésével ilyen szavakra fakasztotta...

Földrajz órán egy egyetemi tanár tartott egy kis felvilágosítást a továbbtanulók részére.

I. 26.

Az igazgató néni szigorúan ügyelt a rendre. Állattan órán megkérdezte, hogy kinek van rágógumija. Néma csend. Ernő közömbös arccal benyúlt a padba, matatott valamit, aztán kopp, három rágógumi kipottyant pontosan az igazgató néni orra elé. Az árát aztán kifizette Ernőnek.

II. 9.

Drobnits felel biológiából: „A vér alapos elemekből áll, az öreg vértetek temetője a lép.”

II. 8.

Ábrázoló órán Drobnits: „Az ábrázoló geometria célja, hogy a síkbeli tárgyakat térben ábrázoljuk.”

II. 9.

Orosz órán felelés előtt jelentettek egypáran. Tanár úr: „Hol volt?” – Mike: „Ideggyógyászaton Győrben.” Tanár úr: „Vagyis orvosnál!” – Szalai elneveti magát, s szinte törvényszerűen követi a hangulatát mindig hangosan kifejező Cseki: „Mit röhögsz, te gyagyás?” – Németh Évi is felelt. Tanár úr a következőket íratta be vele az ellenőrzőbe: „Megbukott, de ma tudott közepesre. Ha félév előtt így tanult volna, nem bukott volna meg. Kérem ennek szíves tudomásulvételét!”

II. 10.

Magyar órán továbbmentünk. Szülői értekezlet van. Diákszemmel nézve elég veszélyes. A folyosón, a lépcsőn, a korlátnak támaszkodva lányok lesnek lefelé. A zsibongóban szülők, diákok, tanárok álldogálnak, beszélgetnek, kisebb-nagyobb csoportokban. Olasz óra lenne, de tanár urat lekötik a szülők, percenként érkezik a hír: „Nincs semmi baj, tanár úr öt szülővel beszélget!” Később: „Már csak egy van vele, mindjárt jön!” Ernő szalad be és kiabál: „Baj van Szalai, a muterjaink beszélgetnek, biztos megtudja muterod, hogy nem kaptál menzát!” – Tudniillik Szalainak nem jár menza, mert megbukott, ezért Ernőét megveszi, aki azért ennivalót is hoz magának otthonról. Sanyi közben a soproni diákéletről mesél, hogy hogyan szereztek pénzt, ha már nagyon kellett. Kisebb összegeket kértek kölcsön, amit nem adtak meg, vagy pl. kisorsolta a földrajz atlaszát, amit a haverja nyert, mert megbeszéltek, hogy a nyerő szám a címer alatt lesz (a sapkában). Bors és Biczi már régi ismerősök, Beledben együtt jártak általános iskolába. Tanította őket egy nagyon okos tanár („Dani”), akinek a diákok előtt nem volt tekintélye. Sanyi: „Tanár úr kérem, hogy van a kedves felesége?” Tanár: „Jól van kisfiam, hát a te szüleid hogy vannak?” Sanyi: „Köszönöm tanár úr.” Tanár: „Jól van fiam, négyötöd, helyremehetsz.” Más alkalommal, amikor tanár úr egyest akart adni: „Tanító bácsi, láttam ám, hogy a feleségével veszekedett!” Tanár: „Pszíít fiam, pszíít, ötös.”

II. 12.

Orosz dolgozatot írtunk. A „nekik kellett” kifejezés sehogy sem jutott eszembe. A szótár a padban volt, de elővenni nem lehetett, tanár úr sas szeméi rajtakaptak volna. Ezért óvatosan kiemeltem a tintatartót és jobb kezemmel pontosan a lyuk alatt forgatni kezdtem a szótárt. Már csak néhány betű volt hátra, amikor zörrent a katedra, s tanár úr a padok közé sétált.

II. 13.

Arany János költészetéből feleltünk. – Mit olvastál?! – Jóska feláll és hallgat. – Mit olvastál? – A magyar könyvet nézegettem. – Közben Sanyi óvatosan lehúzta a padról a Fülest. – Melyik részt olvastad? – A verscímekeket. – Nyomasztó szünetek. Az egésznek az lett a vége, hogy Jóskát kihívták felelni és beszédett. – Mike Imre Károly! – Imre idegesen kutat a táskában. Közben odasúgja nekünk, hogy biztos nem lesz ott. – Mit keresed annyit a füzetedet, a végén mindig az sül ki, hogy nincs itt. – Nincs itt tanár úr! – Halkabban: „Nincs itt a szentség!”

Rózsi valamit piszkál. – Mit piszkálsz? – A gyűrűmet. – Azt nem veszem el, de az előbb már manikűröztél, s nem szóltam rád! – Nem manikűröztem, Anikó néni! – De

manikűröztél! – Nem manikűröztem! (A világ legnagyobb megsértődésével) – De láttam! – Akkor biztos pedikűröztél! – jegyzi meg Zoli mellettem csendesen. – Na Hevesi, hozd ki az ellenőrződét!"

Történelem órán Jóska szerint V. László Csehszlovákiába menekült.

II. 18.

A biológia óra kellemes beszélgetéssel telt el (minő ritkaság!). Tanár úr beszélt az egyszeri diákról, aki a Langerhans szigeteket a térképen kereste. Káldi Lonci a patkóbéllal sokat vesződött. Tanár úr az epéről beszélt Drobnitsnak. Erre ő: „Az igen jó levesnek, de én nem szeretem, mert egy kicsit keserű” (biztos a májra gondolt). Szó szót követet, végül a tanár úr megígérte, hogy elmegy Szentjánosra és agyonveri Tamás galambjait. Ha ugyan keresztül tud törni a Csekiéket körülvevő rendőrpotekción.

III. 3.

Oroszóra, Cili felel. Az időszerű szavakat nem tudja. Tanár úr a hanyagságára hivatkozva beírja a füzetbe (és Csabával elküldte): „Lányuk felháborító módon hanyag.” – Nézzen csak a táblára! Milyen szép fekete, tiszta, tiszta! – Aztán később kifejtette nézeteit: „Magukban bennük van az évszázados tunyaság, amelyből nem tudnak kiemelkedni. Gondolják, hogy elvégzik a gimnáziumot kettessel. Elég az. Az a fő, hogy valahogy leérettségizzünk, s utána beüljünk az irodába, összeadjunk, szorozzunk, s majd csak elvesz valaki bennünket... Higgyék el, egy nő értékét 50 % - kal növeli a műveltség, a komoly lelki világ. De mit is beszélek maguknak, úgyszem értik meg! Olvassa Kocsis...”

III. 7.

Ma órák után Ernővel gerelyt hajigáltunk, majd „nemszédülési” gyakorlatokat végeztünk, Ernő ugyanis pilóta szeretne lenni. Szülei nem engedték Győrbe beiratkozni a repülőklubba. Egyébként motorokkal, gépekkel, Tv-vel Pali és Sanyi foglalkozik. Tamás galambokkal kereskedik, Pista (Hospes) tanul, Tibi kamaszodik, Jóska, Sanyi, Szalai kártyáznak, Győző olvas, Szili biológus, Zoli jassz-rigó, Imre nem tudom mit csinál, hiányzik.

III. 10.

Mostanában a fiúk sokat veszekszenek. Drobnits amikor a boltba belépve meglátta Sanyit a Virággal, hangosan kiabálta: „Itt vannak a kónyi parasztok!” – A fiúk két pártra szakadtak: Cseki, Szalai, Hevesi, Bognár, Pali, majd a másik: Győző, Gasztonyi, Tibi, Jóska. Sanyi semleges. Győző és Szalai ha alkalmuk van rá (főleg történelemóra előtt és alatt) mindig egymást ütik.

III. 24. Csütörtök

Biológia órán a kisdéd-korrol beszéltünk. „Utána következik a nagydedkor” – vágott bele Tamás.

Tanulósobán Varga tanár úr felügyelt. Egyszer csak jön be Janszky az agytröszt (egyben a szórakozott professzor) az „A” osztályból és keresi a táskáját. – Mit keres itt a maga táskája? – Itt van az osztályunk! – Akkor sem kell itthagyni! – Elfelejtettem

kivinni tanár úr. – Hát mi lesz akkor, ha a fejedet hagyod el?

– Akkor majd a táskám jön keresni!

III. 26. Szombat

Lukas órán a fiúk „visszakötözték” a tartozást a lányoknak. Győző előtt az asztalon egy halom kabát feküdt és éppen kötözte össze az ujjait. Anikó néni belépett. Győző most igazán nem tudta, hogy mit csináljon, csak elkezdte: „Anikó néni sírva fakadt volna, ha meglátta volna, hogy a lányok mit csináltak a mi kabátainkkal...” A hátsó padokban kártyáztak, egypáran nézték.

III. 28.

Ernő ma hiányzott. Ő egyébként ingadozó természet. Hol „jassz rigó”, hol jó diák, van amikor megértő, elmélyülő, de néha romantikus, banbino. Szalai a minap összeveszett Győzővel a tanuló szobán, tanár nem volt bent. A dulakodásnak az lett a vége, hogy Győző azt mondta: „Gyere ki a Vilmosba, ott verekedhetsz!” Szalainak sem kellett több, lerohantak és elkezdte verekedni. Szalai szeme mellett még most is látszik egy karcolás, amit Győző a becsukott bicskával ejtett rajta. A dulakodásnak az lett a vége, hogy Győző rosszul érezve a szénáját, elkiáltotta magát: „Gyün a Gasztonyi!” – különben Győző rendes fiú, sokat olvas, inkább éhen halna a könyv mellett, mint letenné.

III. 29.

Orosz órán felettünk. Jóska a táblánál állt. Pleszkán tanár úr: „Látja milyen ultra jóindulattal vagyok maga iránt, adok egy kettest, mivel elragozta a balsoj klasszt.” – A fizika gyakorlat elmaradt.

III. 30.

Magyarból Drobnits felelt: „Miután Baradlay Kazimir meghalt, végrendeletében meghagyta feleségének, hogy Tallérossy Zebulonhoz menjen feleségül.”

III. 31.

Orosz órán valaki jobban felelt. Tanár úr kissé megenyhült: „Tehát év végéig tanulni kell rendszeren, mert különben nem leszek irgalmas szamaritánus a szamarak iránt... Németh Pál! Tegnap zavarban voltam maga miatt, kétségbe vonták emberismeretemet... Mike! Ne tanulmányozza a padot!” – Kémia gyakorlaton a timföldgyártással foglalkoztunk.

IV. 1.

Orosz óra volt az első. A két padsort középre húztuk, a katedrát székestől a tábla felé fordítottuk. Tanár úr miután bejött, kényszeredetten nevetett, megfordította a katedrát és végtelen humorérzékére hivatkozott...

IV. 13.

Kémia órán beszélgettünk, tanár úr az érettségire figyelmeztetett bennünket. Fizika órán a zenei hangokkal foglalkoztunk. Egy sípot meg is fújtam személyesen,

de előtte Ernővel bealkoholoztuk fertőtlenítés céljából. Pali a hátam mögött nyalta a szája szélét.

Olasz órán Imre többször hátba vágott, mert megfeledkeztem az újabb szabályról. Azt találták ki ugyanis, hogy ha nem szólunk bele a magyarázatba, tanár úr az egész órát elmagyarázza.

Az ötödik órában Lukás óra volt. Jutka és Tibi a hátam mögött olaszoztak. Közben Tamás beszólt, hogy Tibi is menjen le kosarazni. De ő nem ment le. Kis idő múlva újra jött Tamás és közölte Tibivel, hogy Szabó tanár úr hívja, rögtön menjen le, de Tibi viccnek vélte és hiába szóltam neki én is.

Mint mikor a szélvész Késmárkból kiszakad,
Lehellet megszegik,
Ajtó mögül fehér galamb,
Sz. P. emelkedik...

IV. 14.

Torna órán Tiborral bejöttünk a tornaterembe kosarazni. A többiek kint maradtak focizni. Tanár úr bejött hozzánk. Pali összeveszett a többiekkel és szintén bejött. Éppen a labdát fujtattuk, amikor végigcsettegett a parkettán. Tanár úr ráfördedt és visszaküldte. Az emberhiány ellenére Drobnits, Mészáros, Hevesi és Gasztonyi vezettek. Biczi ekkor megfogta a labdát és maga játszott vele. Drobnits megmérgeződött, s az egész banda befelé indult. Pali, aki éppen kifelé ment, figyelmeztette őket, hogy tanár úr mérges. Mégis jöttek befelé. Tanár úr szemközt ment velük és a pályára irányította őket: „Egy kör futás!” – és ő is futott velük. – Mike vezess! A Drobnits nem ér semmit, hármas sorba fejlődj! A bemelegítés a pálya sarkán lesz, balra át! – De a gyerekek (Pali, Tomi, Győző) nem hallották, nevettek. – Balra át! Marhák, nem tudjátok merre van bal?! – Pali kapott egy-két fülest, s véletlenül Győző is belekerült a szórásba, kapott vagy kettőt. Drobnits röhögött és félre állt. Erre tanár úr egy jól irányzott fenékenrúgással a bal sarokba küldte. – Egyes sorba fejlődj, irány a gödör! Föl a partra! – De Tamás félt a csalántól, ezért még futni kellett. – Meg lehet mosdani!

Orosz órán: „A munkában mindig meg kell találni a szépet, a pozitívat, különben a munka csak kínlódás” – így a tanár úr.

IV. 15.

Pista, (Gasztonyi tanár úr öccse) mesélte, hogy édesapját milyen tragédia érte még gyermekkorában. A kezében és a tüdejében még most is vannak sörétek. Tizenhárom éves inas volt. A mester a boltba küldte bevásárolni. Pista az utca közepén ment s meglátta, hogy Jelencsics, az egyik gyerek cseresznyét szed a falu leggazdagabb urának fájáról. A fák mögött volt az úr háza, a cseresznyefák mellett volt egy platánfa. Ekkor Pista ablaknyitást hallott a szemközti házból, ami szintén Büböné volt, valami vadászlak –féle. Az ablakban az urat pillantotta meg puskával. Gyorsan figyelmeztette a cseresznyelopót, hogy álljon a fa mögé, mert még meglövi: „Büdös kutya most megdöglesz” – mondta Bübön, s a következő pillanatban Pista az

út közepén feküdt véresen. Hamar összegyűltek az emberek, gyerekek a szerencsétlen fiú köré. Pajor bácsi bement az úrhoz, megfogta a göncét és figyelmeztette, hogy a gyerek apjának halálhírét nemrég hallották, elesett a Donnál. Az úr kiment az utcára és bejelentette, hogy semmiről nem tehet, nem tudta, hogy a puska töltve volt. Eközben lánya, Micike egy forgópisztollyal az ablakból kiabált a tömegre, hogy ha az apját bántani merik, közibük lő. Bübön a gyereket orvoshoz szállította és vért adtak neki. Már majdnem meghalt. Mindent elkövetett a gyerek megmentéséért. (Kokas doktor úr megverte, mert nem tudta a fájdalmat nyugodtan elviselni), s amikor már meggyógyult, húsz hold földet ajánlott nekik a sárkányi uradalomban. De nem fogadta el.

IV. 19.

Első fizika órán a hullámokat „vizsgáltuk”, másodikon a szöggyorsulást. Persze nem lett jó a végeredmény, mert a második kísérletnél, amikor a kar kétszeres volt, nem azokat a súlyokat használtuk, mint előbb.

IV. 20.

Történelemórán Ábrahám tanár úr (az „A” osztályból) jól kifigurázta a butaságunkat.

IV. 21.

Kémia gyakorlaton az alumínotermiás reakciót végeztük el (1991: mi az ördög lehet ez, elolvasni sem tudom...).

Tanulósobára Varga tanár úr jött be. Behozta a sakkot és felszólított bennünket, ki akar játszani. Hegedűs Gyuszi jelentkezett. Tanár úr eldugott egy parasztot, majd felszólította Gyuszit, hogy válasszon. Tibor mellettem: „Te, én akkorát rácsapnék a kezére!”

Biológia órán Gizike beszédett. Újabban a sertések borsókás emberhúst esznek.

Kémia órán megköszöntöttük tanár urat. Nyugodtan végighallgatta rebegésemet, majd azt mondta, hogy inkább kirándulásra fordítottuk volna a pénzt. Már óra előtt kitört a nevetés, mert valaki elkiáltotta magát: „hiszen ez szenteltvíztartó!” – A lányok nem akarták, hogy odaadjuk. Egy fecskefészek volt, két madárral a szélén.

IV. 25. Lunedi

Biológia órán Cseki felelt: „Ha a sejtet mikroszkóp alá tesszük és megfigyeljük, akkor észrevesszük, hogy...” stb. – Mi az az Anofelesz? – A legyeknek egyik formája. – Matematika órán a tornaversenyéről volt szó. Ernő: „Szerencsénk, hogy beteg voltam, különben elhódítottam volna az első díjat.” Tanár úr: „Köhög a bolha.” – Az olasz órát sikerült elhúzni. Tanulósoba előtt pingpongoztunk. Kezdem átvenni Gasztonyi tanár úr mozdulatait.

IV. 26. Martedi

Történelemórán megint Tamás hangoskodott. Tanár úr végül megunt: „Egy szempont lebegjen mindig a szemed előtt: a józan ész határain belül!” – Azon is megakadt tanár úr szeme, hogy a két ellentét (Cseki, Gizi) egymás mellett ülnek: „Az egyik alacsony, kissé molett, a másik hosszú...” – Később Tamásnak eszébe jutott

valami és elkezdett nyújtózkodni. – Tanár úr valamit akarok! – Mit akarsz...?

Orosz órán a frissen daueroltatott fejű Lonci jelentkezett. Tanár úr: „Remélem, hogy feje, amely kívülről új formát öltött, belülről is meg fog változni!” – Csehov elbeszélésekkel foglalkoztunk. (Tanár úrnak jó módszere volt: egyszer lukas órára ő jött be helyettesíteni és Puskin elbeszéléseiből olvasott. A legizgalmasabb résznél hagyta félbe, így „kénytelen voltam” kikölcsonözni a könyvtárból.)

V. 2.

Kirándulás 3 nap Esztergomba, Visegrádra. (1991.: erről elég sokat írtam akkor, részletezni nem érdemes). Tóth Panni lemaradt. Éjszakánként locsoltuk egymást, Tibi kereste a veszélyes szakadékokat, Jutka aggódott, Cseki és Sanyi unták a múzeumlátogatást, stb.

V. 11. szerda

Történelemórán tanár úrnak jó kedve volt (Ábrahám?, Kolláth? – 1991). Gizike kint állt és sokatmondóan nézett ki az ablakon. T.: „Gizike gondolkodik, vagy úgy tesz, mintha gondolkodna?... Na, aztán mi történt? Elfoglalták a várat, hurrá?... Gizike, maga egy régi típusú gramofon, fel kell húzni!... Na gyerünk gazella, gyerünk, szökellen!” – Egyszer csak arról kezd Gizi beszélni, hogy Debrecenből a kormány Szegedre költözött. – Maga átrázott bennünket, még vissza se pakoltak, vagy ha igen, akkor addig, amíg maga hallgatott... Gizike, az este biztosan rakott káposzta volt, ugye szereti a rakott káposztát? Vagyis maga mindent szeret, ami ehető...

Aztán Káldi megy ki felelni. – Na, kezdje Káldi... de várjon csak, előbb hátramegyek! Beszélhet! – Elkezdjem előlről, vagy folytassam, tanár úr? – Jó vicc, hiszen még Gizike sem kezdte el... – Később: „Illel pedig nincs a könyvben... az Unger sem volt ollan hüle...”

Orosz órán tanár úr Hevesihez szólt, s azt mondta, hogy beszélt a szüleivel: „Harsány színekkel ecseteltem a maga képtelen tanulmányi előmenetelét.”

V. 24.

Fizika gyakorlaton egy példán nyomorogtunk. Ennek nagyrészt mi, de egy kicsit Panni néni is oka volt, mert csak... de nem szólok inkább semmit, mert Panni néni egy szigorú, egyenes, tántoríthatatlan, nevetésreingerelhetetlen, szemrehányó és precíz.

V. 26.

A csontváz a teremben volt, már megszoktuk. Tanár úr megkérdezte, hogy ki nem felelt még. Néhányan felálltak. – Na akkor jöjjön ki – Danc Ida (ült). – Mi is volt mára feladva? – A csontvázrendszer és az izomrendszer. – Akkor beszéljen a – szövetekről! Később tanár úr megígérte Mikének, hogy a következő felelő ő lesz. Győző helyre jön egy ötössel. Mike áll, majd felmarkolássza a füzetét és néhány bizonytalan lépést tesz előre. Tanár úr elteszi a tollat, becsukja a naplót, közben nem is figyel az osztályra. Imre, mint a rák tolat hátrafelé és bevágódik a padba. – Na jöjjön csak Mike!

Magyar órán dolgozatot javítottunk. Rózsi néni még nem tért napirendre a negyedikesek érettségi dolgai felett. – Édes gyermekeim, csak azt ígérjétek meg, hogy rengeteget fogtok olvasni, amennyit csak bírtok!

V. 28.

Valami bonyodalom volt Jutka, Ili, Cili meg Tibi körül. Én próbáltam az ellentéteket elsimítani. Jutka nem akart takarítani, Ili azt mondta neki, hogy „piszok vagy”, később kiderült, hogy beteg volt. Meg hogy Jutka féltékeny Cilikére Tibi miatt. Cilike pedig nem is volt szerelmes Tibibe, meg hogy ha ő szerelmes, azt úgy sem tudja meg az illető fiú. Én kioktattam: „Olyan vagy mint egy cirnos cica, egyszer dörgölődsz, másszor karmolsz.”

VI. 4. Szombat

Pedagógus nap. Nyéki tanár úrnak krémest vettünk, de azt hiszem nem fogadta el, mert óra után egy csoport fiú osztozott valamin. Tíz óra után az „A” osztállyal futballoztunk, 8:0-ra győztünk (a tanulásban úgymint lemaradtunk). A meccs előtt tanár úr (Gasztonyi) biztatott bennünket. Biczivel birkózott egyet, de hamar vége lett a játéknak, mert tanár úr került felül, egész könnyedén. A többiek nevettek. Sanyi: „Mit röhögtök most?” (Sanyi volt az osztályban a legerősebb...)

VI. 12.

Szombaton már összefoglaló volt. Földrajz, fizika, magyar, olasz. Földrajzból átvettük hazánk természeti földrajzát. Magyar órán homorítottunk. Mivel nagyon elhanyagoltuk e tárgyat, Rózsi néni (1991: Isten nyugosztalja őt is!) kiosztotta a szerepeket. Én az önkényuralom korának társadalmi és politikai életéről számoltam be. Főpróba nélkül is elég jól ment. Majdnem mindenki tudta a részét. Rózsi néni a kezét elővigyázatosságból rátette a lajstromra, nehogy Somogyi tanár úr meglássa. Mi lett volna, ha véletlenül eltolódik egyvel a névsor? Csőd! – Mindennek ki az oka? – Mi.

– Gyerekek ne mondjatok annyit, nem végzünk! Ez a Mészáros annyit beszél, higgyétek el, ez az ember olyasmint is tud, amit nem tanultunk. Csak ne olyan pongyolán, ne olyan konyhanyelven, te eszkimó!... Csak egyet ígérjétek meg, a nyáron hajnaltól késő estig olvastok. Tegyetek szert egy kis önállóságra! Meg aztán gyerekek, ígérjétek meg nekem, hogy jövőre gyökeresen megváltoztok!

Fizika órán Szabó tanár úr, földrajzon Piroska néni, olaszon pedig Pleszkán tanár úr volt bent. Közben állandóan jöttek a hírek az érettségizőkről. Jövőre mi fogunk izgulni egymásért, magunkért.

Délután kiszgyűlés volt, felvettek bennünket. Még Tamást is, aki csak úgy pottyant közénk. Szerencsére Rap tanár úr jól megdicsérte („Beszélnek a galambászok, jól megértik egymást”).

VI. 26. Vasárnap

Este van. A Hanság pihenőre tér. A sátor nyílásán kellemes, egyhangú tücsökciripelés hallatszik be, a fák fölött a hold keskeny sarlója tűnik fel. A gyerekek

lassan ágyba keverednek. Győző a viperákkal bajlódik. (1991.: az építőtábor életét csak néhány naplórészlettel illusztrálom).

Közben egészen besötétedik. Olvasás nem lesz, ma este egy kicsit más szemmel nézek mindent, pl. az olvasást is, mint otthon. Már átestem az első percek szokatlanságán, otthonossá vált a tábor. Reggel, mikor ideértünk, egy darabig a tábor előtt üldögéltünk, majd kijelölték a sátrat, amelyet újra kellett állítani. Becipeltük az ágyakat, szalmazsákokat. Később kaptunk két lepedőt, két pokrócot, vánkoshuzatot, gumicsizmát kapcával, alsónadrágot, munkaruhát, kimenőruhát, munkaeszközöket. Közben Győző kezd jobb belátásra térni, sapkástól ágyba keveredett. Néhány sátorból kórusban felelgetnek egymásnak: „Lesz holnap munka?” – „Ló f...t!”

VI. 27. Hétfő

Az eső kopogott a sátorlapon. Négy órakor ébresztő – Rákóczi-induló. Reggeli után felcihelődünk és elindultunk a munkába. Egy-két km-t haladtunk a csatorna mellett, Jóska (Janszky) foglalt egy 25 méteres szakaszt...

Este Mező Imréné tartott előadást. A tábor névadójáról, az uráról beszélt. Néhányan fényképeztek („magnéziumpisztoly” mellett).

VI. 28.

A Rákóczi-induló kellemes hangjára ébredtünk. Ahogy Jóska megígérte, áttértünk a „kulacsmosdásra”. Reggelire kávé, uzsonnára egy jó darab főtt sonkát kaptunk. Zászlófelvonáskor kijelentették, hogy azok a brigádok, amelyek ma befejezik a munkát, sört kapnak. A „Petőfi” brigád ötödik lett a hatvanból. (1991: többen lelkes ifjúkommunisták voltunk, szorgalmasan dolgoztunk, de volt köztünk – inkább az „A”-sok között – néhány „reakciós elem”, akik nem lelkesedtek a munkáért...). Hazafelé mintegy öt km-t gyalogoltunk a reketyebokrok tömkelegében. Viperákat – Győző barátait – nem láttunk. Este esett. A fekvési sorrend: mellettem Imre, odébb Pasák. A másik sorban Győző, Tomi, Jóska, Gyuszi, Matyi.

VI. 29. Szerda

Borús idő. Mire elkezdtek szedni a fűkockákat az új cikkelyből, megeredt az eső... Este orosz küldöttség volt a táborban. Elbeszélgettek a diákokkal, jelvényeket osztogattak, a legjobb brigád kapott egy vándorzászlót a leningrádi komszomoltól.

Minden sátor bejárata felett fogkrémfeliratok vannak. Mi vagyunk a „művészek”. Van „szétrúglak”, „kamellak”, „fallak” és „rézbőrűek hadügyminisztériuma” is. Az élbrigád különben a „Joliot Curie”. A hansági induló:

Itt van már a nyaralási idény,
A Hanságban nyaraltam az idén.
Itt az élet csuda remek,
Moszkitók és cecelegyek
Szambáznak a csajka tetején.

Oly édes ez a tanya, ezer bucka
Homokbucka, kupac,

Nem nő itt a facsemete
 Nem b...k itt a remete,
 Mi a f...k jöttem én ide?

Oly álom ez a táj,
 Álmomban mindig otthon vagyok
 S egy jó nőt smárolgatok.
 Álom, álom, édes álom
 Smárolom a szalmazsákom.
 Reggelre eltűnik a délibáb
 S egy taggal szaporodik a szalmazsák.

VI. 30.

Egész éjjel dideregtünk. A Rákóczi-indulóra vacogott a fogunk. Ruháink vizesek voltak. Mikor kikecmeregtünk, a szomszéd sátort tisztán találtuk. Ennek előzménye: este, amikor kórusban ordibáltunk a soproniakkal, csendes, határozott beszéd hallatszott a sátor előtt. Aztán káromkodás, mosás, súrolás következett... Valami disznóságot írhattak ki.

Teljes tempóban haladtunk a munkahelyre, néhányan elmaradtak. Fél órát ráhúztunk, Győző alig tudta összefogni a száját a munkaörömtől. Teljes erőből dolgozott és mindenkivel bajlódott.

Ebéd: Paradicsomos leves, rizs töltött hússal. Délután meccsek, majd előadás a politikai helyzetről.

VII. 1. péntek

Az indulóra megint vacogott a fogunk. Ruháink hidegek, nyirkosak voltak. Hiába hangzott el a figyelmeztetés, a fiúk feküdtek és hallgattak a pokrócok alatt. Kitekintettünk a sátor elé – mintha hó lepte volna el a tájat, köd ült a föld felszínén. Reggelire a kávé mellé lekvárt is kaptunk. Öt órakor indultunk a 6 km-re lévő munkahelyre. Elkezdtük a harmadik csatorna-szelvényt. 11 órakor elkezdett esni az eső. Hazajöttük. Délután ragyogott a nap. Mindenki örült a kellemes délutánnak. Egyszer csak megszólalt a mikrofon: „Sátorlakók munkára elvonulni!” – A sátorlakók viszont kórusban üvöltözni kezdtek, de végre megindultak. Köztünk is támadt egy kis nézeteltérés. Győző valósággal nekisasodott és szidott mindenkit. Gyönyörű idő volt, kellemes, nyári szénailat terjengett a levegőben.

Este nyolckor, zászlólevonáskor a doktor leszúrt mindenkit.

VII. 2.

Jóska (Janszky) a nádason keresztül vezetett haza bennünket.

VII. 3. Vasárnap

Kakaó reggelire. Gyönyörű idő. Olvasás. Este a Nemzeti Színház tartott előadást (Szirtes Ádám).

VII. 4.

A reggeli kávé mellé birslekvárt is kaptunk. Győző ma a munkatempóját alábbhagyta, de a kiabálást nem. Azt gondolja, hogy senki sem dolgozik annyit, mint ő...

Ebéd: tejfölös krumplileves, tökfőzelék...

Este Péntek Gyula újságíró elvtárs tartott beszédet.

VII. 6. Szerda

A szarvaslesnél dolgoztunk. Egy nagy nyárfát döntöttünk ki. Utána új szelvényt foglaltunk és legyöpöztük. Ekkor jött Dobi István... Este mozi: „Az első szerelem”.

VII. 7. Csütörtök

Kiástunk majdnem másfél szelvényt. Délután Buga doktor bácsi tartott előadást. Utána az öreg egy csoport diákkal bevonult egy nagyobb sátorba, pipára gyújtott (a fiúk adtak neki tüzet) és mi kérdeztük. – Hogy is volt csak?... Emlékszem... Az istenit ennek a pipának, megint kialudt, s csak ugat az ember...

VII. 8. Péntek, utolsó nap

Sok vita és veszekedés után Imrével kidobtuk az utolsó lapátokat is. Utoljára láttuk a megszokottá vált Hanságot. Rét, nád, rekettyebokrok, amelyek mint óriási tojások ülnek a fűben elszórva.

Este búcsúzó tábortűz volt. A felcsapó lángok kövér esőcseppeket világítottak meg. Gyorsan kiosztották a zászlót. Negyedik lettünk. „Nagyon jó ez a Janszky-brigád!” – Gyorsan megettük a krémet és szaladtunk be a sátorba, a menhelyre, ahonnan nyugodtan nézhetjük az esőt, hallgathatjuk a dörgést. A soproniak sátra már üres volt, összefűztük a miénkkel, s félig átköltöztünk. A két sátor között már jól esett az eső. Felvettem a pizsamanadrágot és egy pulóvert, s készültem ledőlni a matracra. Az ég dörrent, a sátort csapkodta az eső. Egyszer csak érthetetlen módon elkezdtek inogni a sátrak, a szél bömbölt, por áramlott be, alig láttunk. – Kést adjatok – kiáltotta Imre – el kell vágni a köteleket, amivel a sátrakat összefontuk! – Senki sem hallgatott rá, szaladtak a fő tartóoszlophoz és a sátor vázába kapaszkodtak. Foggal gyorsan elbontottam az egyik fűzést, Imre pedig késsel elvágta a másikat. Az ágyakról a szél leseperte a holmikat. A fiúk egyenként ugráltak át a „háló”-sátorba, mert a miénk összecsuklott. Megragadták a tartóoszlopot középen, mi Imrével az oldalsó vasrudat nyomtuk a szél ellen. A gyerekek ordibáltak, az ég zengett, a sátorlapot jég kezdte verni. Hiába volt azonban minden erőlködés, a sátrat velünk együtt emelgette az szél. A közepén állók igyekeztek kitérni a dülő főoszlop elöl, nehogy valamelyiküket a vaságyhoz nyomja. A következő pillanatban már a fejünkkel tartottuk a sátrat és a szélét igyekeztünk lehúzni, nehogy a szél belekapjon... (1991: nem folytatom a leírást, a tábor csataterré változott, ruháinkat a sárból halásztuk később elő, a doki sátra a fa tetején, stb. Csoda, hogy nem kaptunk tüdőgyulladást...).

Hajnaltól, zuhogó esőben átkecmeregünk Horvátkimlére s egy vagonban várakoztunk. Hegyeshalomban és Csornán egy-egy órát várakoztam.

1961. I. 31.

Közben volt a szalagavató. Néhány képet felidézek, hogy ne felejtsem el.

Felállunk sorban, oldalt a fiúk. Igazgató néni beszél, majd Matyi. Szerencsém, hogy nincs sötétkék ruhám. Feltűzik a szalagokat (igazgató néni hozza egy tálcán). Rózsi néni tűzi az enyémet – mint egy anya. Leülünk a terített asztalokhoz. Jóska (Janszky) szemben velem foglal helyet, s merészkedik egy krémest elmajszolni délcegen konyuló bajszán. Én is kiveszek egy tésztát, nem vesződöm a krémessel. Koccintunk – Szabad egy tánra? – kérdi Erzsi az „A”-ból. Szabad. Mindenki táncol. Tibi Jutkával. – Szabad? – Taxi is megtáncoltat. Nagy természetbarát, megígérte, hogy elolvassa az „Egy vadász feljegyzései”-t. Majd egy másik lánnyal táncolok. Közel húz magához, így szokta meg. Tomi lélegzeteket vesz, Pleszkán tanár úr veri (1991: a zongorát). Matyi kurjant. Felkérem igazgató nénit. Cseki már előbb kiszemelte. Könnyedén táncol, majd visszaül a tanárok közé. Ábrahám tanár úrnak helyes felesége van. Gasztonyi tanár úr is és Kolláth tanár úr is táncol. Kimegyek. A folyosón néhányan sétálnak. Cseki egy tálcával kanyarog magasra tartva, ő a pincér. „Pohárra járók” vagyunk, hol itt, hol ott foglalunk helyet. Cseki Madámmal ugrál, eltántorognak egymás mellett, fordulnak, Csekinek lötyög a gatyája, Madam nevet. Tibi még mindig Jutkával járja, mintha igazán csak ezt kellene tenniük. Mindenki ugrál. Iszok egy kortyot.

Az egyik „A”-s azt mondja, hogy pihen velem – különben a szélső helyzetekben mindig egy nagyot „ring”. Én is ringjak? Kis Katival is táncolok. – Hova mész? – Kertészeti Főiskolára. Egyszer csak felkér Jutka. Minden megváltozik, minden megkomolyodik... Lekérnek. Hogyan, hogyan nem, egyszer csak ott ülünk a könyvtár előtt a karosszékekben. Jön Jóska és Imre (Fülöp, jó barátom az „A”-ból). Panaszkodnak az osztályközösségükre. Elmennek. Tibor, Jutka és én maradunk. Jutka szótlan. Tibi azt mondja, hogy berúg. Jön Pleszkán tanár úr – készül haza. Sorra vesz bennünket. Belőlem még lesz valami. (1991: Majdnem igaza lett tanár úrnak!). Tibire az édesanyja hatott, nagyon sokat magasztalhatta. Jutka tanító néni lesz? Elmegy. Csend. Elszaladok pulóverért. Most meg Tibi megy el. Négykézláb jön vissza. Táncoljunk? Nem táncolok! Akkor berúgok! Végül mégiscsak elmegyünk táncolni. Fogyunk. A televíziót nézik. Felkér Péterdi Magdi. Azt állítja, hogy életében először rúgott be. Akárcsak a húgod Füreden, mondom.

Aztán újra a folyosó, lelkezés. Jön Szalai is, lábaival tapogatva a célegyenest. A fülemben káromkodik, majd leroskad a harmadik székre és az asztalra dől. Közben Tibi is itt van. Megfogjuk Lajost. Gyere, dőlj hátra, így jobb lesz, dűnnyögöm neki elfojtott nevetéssel, majd megfogjuk kétfelől a széket. Lajos lábai kísértetiesen harangoznak, szemei kinyílnak, de azonnal be is csukódnak. Felcipeljük az emeletre a kémikum felé és a sötétben letesszük. De talán mégis jobb lett volna, ha a WC ajtóval szemben helyezük el... Aztán vége. Eltűnik egy-két krémes, és mi is eltűnünk. Alvás az állomáson, a padokon, egymásra dölve.

II. 27.

Tanáraim mind érdekes jellemek. A minap Győről Panni nénivel beszélgettem. Neki van egy másik oldala is, amelyet mint diák sosem ismerhet meg az ember. Igen szigorú, befolyásolhatatlan, igazságos. Nagyon szeretem.

Varga tanár úr fizikus, matematikus, „történelmes”, „logikus”. Mostanában szokta kérdezni, hogy „mennyi az abszolút nem pontos idő?” – És hogy el ne felejtsem erős sportember, aki a gyakorlatot minden téren többre becsüli, mint a „lírát”: „Csak mindig akkor legyen észnél az ember, amikor szüksége van rá!”

– Nem szívbjajos... Szeret mulatni („Tíz forint húsz krajcár volt a lajbi zsebben, mikor a sógorral bémentünk Egerbe”). De a viccet is szereti. Egyszer a Drobnitsot akartuk megviccelni: összebeszéltünk, hogy ha tanár úr legközelebb megint viccet mesél („Repeta úr, én is kérek egyet...”), nem fogunk nevetni. Drobnits egyedül hahotázott, tanár úr (és saját maga) nem kis meglepetésére.

Jelenleg Kolláth tanár urat bírom (1991: béke poraira!) a legjobban. Lányokkal szemben is szigorú, meg a „huligánokkal” is. Mai ember. Tudja a történelmet, magyart, ért a lelki dolgokhoz is. Szigorú, egyenes, határozott, érdekeltté tudja tenni az anyagot. A borospoharat is meg bírja emelni. Ő sem „szívbjajos”.

A legérdekesebb ember Nyéki tanár úr. Egyedülálló. Kizárólag szorgalomból törte fel magát a tanári székig, a hat-hét nyelvig. Szinte betegsége a tanulás. Az olaszt is jól tanítja, a többi rajtunk függ. Képes az úristent is leszólítani, neki nem fontos sem világnézet, sem vallás, csupán a tanítás. Olyan „távolról” beszél a kommunizmusról is, mint a vallási dolgokról, hidegen. Végtelenül jó, humánus ember, de „nem mai gyerek”. Egyedül Dante-nál láttam lelkesedni, meg néhány olasz klasszikusnál. A fegyelemre, a diákok erkölcsére nagyon kényes. A legbonyolultabb adminisztrációs, bürokratikus dologra is képes, ha a diák elmarad a tanulószobáról, vagy ha a „30 cm-es távolságot” nem tartja be. Módszerébe fog beleörülni. Szegény tanár úr... Sportol!

Vince bácsi katonaviselt ember. „Vinceigazgató” – szoktuk mondani. Igazi „Bidello” (pedellus).

Pleszkán tanár úr ritka ember. Most már megértem tanár urat. Végtelen sok oldala van, bárkivel, bármiről... Talán ő látja legjobban az ember lelkivilágát, ismeri az életet, az embereket. Elsőben nem akartam érteni. Nekünk parasztfiúknak érthetetlennek tűnt, hogy miért mondja, hogy műveletlenek vagyunk, mert mondott egy nevet és nem ismertük. Mindig az „A”-s Tardával beszélgetett. Nem is hittem volna róla, hogy paraszt származású. És ráadásul még zenész is. Bár én is csak olyan mértékben lehetnék „nyárspolgár”, mint ő. Mint dialektikus materialista (gondolom én) egyáltalán nem elfogult, a társadalmi viszonyokat, harcokat megérti, de talán úgy gondolja, hogy a szennyesét, a gyilkosságokat stb. csinálja más...

Gasztonyi tanár úr. Mindig úgy gondolok rá, amint az osztályra néz szigorúan. Róla jelenleg nem akarok írni, mert viszonyunk most úgy tetszik változik. Most kezd bennünket tegezni, s nagyon furcsán hangzik a nyomatékos megszólítás után a „te”. Mindenesetre neki köszönhetem a legtöbbit, ez tagadhatatlan. A biológia órák nem sekélyesedtek el, most is úgy izgulunk, mind hajdan a kémikumban. Mennyit versengtünk ott! És „reszkettünk”. Ami a legfontosabb, órán mindenki figyel, s mintha mindenkit érdekelne az anyag, kizárólagosan az anyag. Odafigyel Cseki is, Pali is.

Nem hunyászkodunk meg az anyag előtt. Az utóbbi időben már szinte kértük, hogy írjuk meg a dolgozatot. Amit a gimnáziumban megtanultunk, és amit a legkésőbb fogunk elfelejteni, az a kémia, biológia. Egyszerűen nem tudom felmérni, hogy elsős korom óta milyen nagy hatással volt rám. Meglehet, hogy nagyon befolyásolható vagyok, amit szüleim gyakran a szememre is vetnek – a tanár úrral kapcsolatban. Neki köszönhetem részben „új vallásomat”, a sporthoz való hozzáállásomat, s ha lehet így mondani, lelki életem „felrázását”, jó irányú fejlesztését, a tudásvágyat. Elöttem mindig úgy állt tanár úr, mint megtestesült erő, becsület, tudás.

VI. 16.

Ez is megvolt. Leértünk... Az osztály első fele hétfőn érettségizett, Győző, Rózsi, Szalai, Tóth Panni és én kedden délután. A folyosón mászkáltunk. Lent nem izgultam, de a kémikum előtt igen. Foki Éva és Tibi társaságában voltam. Szalai már lement. A legrosszabb pillanat az volt, mikor vártam az ajtó nyitását. Amikor kihúztam a magyar tételt, már nyugodt voltam. Az elnök nem sokat hederített ránk...

Ennek is vége lett, este volt már. A gyerekek, különösen Tomi már egy kicsit beszivornyáztak. Az eredményhirdetésről jövet majdnem minden lánytól kaptam két kiadós pusztit. Cilike alig győzött ágaskodni, én meg hajolni. A fiúk is helyesek voltak, Ernő is adott egypár borízú csókot...

A bor kitűnő volt. Élvezettel néztem, hogy Kolláth tanár úr pohara mint apad. Ettünk, ittunk, az elnök úr is velünk...

Egypáran kint voltunk a lépcsőn. Annus háttal a korlátnak támaszkodott és nem akarta visszaadni a fésűmet... Bementünk, táncoltam igazgató nénivel, Anikó nénivel, Marikával, tanár úr feleségével. Hemingway-ról beszélgettünk...

Éjfél után kezdtem kijózanodni, Csekivel kornyikáltunk is egy kicsit... Tibi megint udvarolt egy kicsit Jutkának, úgy hogy befeküdt a szekrénybe és csak a lába lógott ki. Jutka meg azon pityergett, hogy egyikük makacsabb, mint a másik...

Közben Cseki megjött Farádról. Észrevétlenül reggel lett, egészen megfogytunk, már csak három pár táncolt, Pali verte a zongorát. Győző indítványozására kihordtuk a padokat, rendet tettünk utolsó józan eszünkkel.

Az állomásról Rózsikával karonfogva jöttünk be. Megmosdottam, reggeliztem, aztán mentünk ekézni. A ló vezetett engem, közben álmodtam is egy-egy pillanatig, még szóltam is valamit, s majdnem elbotlottam a krumplicsárban...

Legnehezebb a tanároktól megválni. Panni néni! – úgy szeretnék neki kezét csókolni, tiszta szívből. Rózsi néni, Erzsébet néni, Nyéki tanár úr, Pleszkán tanár úr, Kolláth tanár úr, Gasztonyi tanár úr, mind nagyszerű emberek. Elégtételt nekik már nem tudunk adni...

1991. IX. 14. Csorna

Most nem vállalkozom a krónikás szerepére, kissé nagyot is hallok (ez még nem öregségi!), így nem hallottam tisztán a beszámolókat. Persze a memóriám azért nem a régi... Lehet, hogy az andaxin is teszi... Szóval jó volt együtt lenni újra. Az „A”-sok véletlenül (?) éppen ott tartották vacsorájukat a Remetében. Át-átbeszéltünk hozzájuk is. Jóval vacsora után Pali, aki szemben ült velem, diadalmasan elkiáltotta

magát: „Krügel Matyi! – így hívják” – Az egyik „A”-s fiú (férfi?) nevéen egészen addig gondolkodott. Rá is hagytam. Aztán már rég hazafelé tartottunk hajnalban, amikor majdnem én kiáltottam el magam. „Schügel Matyi!” – Persze, hogy nem Krügel. Ez az én memóriám... Különben, mint említettem, jól éreztük magunkat. Tulajdonképpen a társadalom minden rétege képviseltette magát általunk. Volt köztünk TSz-elnök (Tamás), magasrangú katonatisztek (Tibi, Pista), villanyszerelő (Sanyi), gépkocsivezető (Pali), kertész (jómagam), mérnök (Győző). Ernőnek nemzetközi szállítmányozási vállalata van, anyagilag talán ő vitte legtöbbre, igazi vállalkozó típus. Tanítónő (Jutka), védőnő (Rózsi), stb. Elnézést a hiányos leltárért, az esetleges tévedésért. No és ki volt köztünk a legfiatalabb? Az ofő! Tényleg! No, agyő, csók, szevasztok!

2016. X. 13. Csütörtök. Csorna, Zöldfa Étterem. 55 éves találkozó.

Tovább fogyatkoztunk... Az ofő is elment. A tanárokat egyedül Panni néni képviselte. Szép, régi időket idéző, klasszikusokkal tűzdelt beszédet is mondott.

Sic transit gloria mundi.

Nyéki tanár úr jóvoltából egy Dante-idézettel búcsúzom az Isteni színjátékból, emlékezetből:

Nessun maggior dolore, che ricordarsi del tempo felice nella miseria.

Budapest, 2016. X. 30. Vasárnap

Szili István
+3630-9213388
szili.i@freemail.hu

